

166. Hossmo kyrka.

Pl. 102, 103.

Litteratur: S. B. F. Jansson i Fornvännen 1959 s. 99 f.

Under restaureringsarbeten i Hossmo kyrka 1952 påträffades under kyrkans mittgång på ett djup av ungefär 1 m en stenkista. Denna hade enligt S. B. F. Jansson haft sin ursprungliga plats på kyrkogården. Då Hossmo stenkyrka byggdes, hade den flyttats till den plats, där man nu påträffade den. Vid denna sekundära hopsättning kan man ha begagnat sig av hällar från olika gravkistor.

Tre av kistans hällar voro dekorerade och en av dessa därjämte försedd med runinskrift. Om den runristade hällen läses hos Jansson s. 102 f.: »Stenen, som endast är fragmentariskt bevarad, har sannolikt ursprungligen gjort tjänst som lockhäll. Den är nu uppställd i vapenhuset, till vänster om ingången till kyrkan.

Svårt vittrad kalksten. Mått 65 × 60 × 5 cm. Ristningen, som består av rik slingornamentik och runor, är flerstädes fördärvad. Runinskriften löper i ett band längs ristningsytans kant.»

Inskrift:

... : **p**₁**e**₅**n**₁₀**a** : **y****f****i** ... **s****a****l****u** : **k** - ...

... *penna yfir ... sálu* ...

... (lade?) denna (sten?) över ... själ ...

Till läsningen har Jansson antecknat följande: »Skiljetecknet före 1 **p** har förlorat nedre punkten. 2 **e** är tydligt stunget, likaså 5 **y**. Av 7 **i** återstår endast huvudstavens mittparti. Runföljden 8 **s** – runan 13 står i fragmentets andra kant. Före 8 **s** finnas inga säkra spår av runor. Efter 12 **k** finnes först en tydlig hst och där- efter mittstycket av ytterligare en stav. Det är möjligt, att runan 13 har varit **u**.

Runföljden 12–13 **k** har troligen utgjort början av ett personnamn i genitiv (t.ex. *Gunnars*).»

Angående de två ornerade hällarna utan runinskrift läses hos Jansson s. 100 f. och s. 103:

1. »Kalksten. Höjd 135 cm, bredd 75 cm, tjocklek omkring 10 cm. Hällen är ristad på två sidor; dess ristning har bestått av två stora, monumentalt formade kors, ett på varje sida. Toppen av stenen, med den största delen av ristningen, har gått förlorad. Utan tvivel har stenen stått som gavelhäll i en s.k. eskilstunkista. Man kan beräkna, att hällen ursprungligen haft en höjd av 185 cm.

På den ena sidan har ristningen fortsatt längre ned på stenen än på den andra ristningssidan. Den förstnämnda sidan, som är reliefhuggen, har utgjort gavelhällens utsida. Det kan anmärkas, att dess yta är svårare vittrad än den mot kistan vända sidan. På insidan kunde på två ställen mycket svaga spår av ljusröd färg (mönja) iakttagas i ristningen.

När kistan flyttades upp från sin plats under kyrkgolvet, delade sig hällen i två lika tjocka skivor. Gavelhällen består sålunda nu av två helt likartade delar, hälften så tjocka som den ursprungliga hällen.

Trots att gavelhällens övre del har förlorats, kan man konstatera, att den har haft profilerade kanter; dessa rundade profiler ha utgjort korsarmarnas avslutning.

Hällens två skivor uppställdes inne i stigluckan, mot dennas södra vägg. Gavelstenens utsida står till vänster om södra dörren, insidan till höger.»

Jansson anför skäl, som tala för att den nu beskrivna hällen har utförts av samme man, som är mästare till den runristade. Det är sannolikt, att de båda hällarna ha tillhört samma kista. Kalkstensarten är densamma.

2. Helt avvikande är däremot huggningstekniken i den tredje hällen, vilken i gravkistan tjänstgjorde som sidohäll med ristningsytan, som bär ett vackert kors, vänd inåt och alltså osynlig.

»Vit, hård kalksten. Stenen är nedtill avslagen. Höjd 137 cm, bredd nedtill 58 cm, upptill 54 cm; tjockleken är 7–9 cm. Ristningslinjerna äro mycket smala, påfallande grunt huggna. Det torde vara uteslutet, att denna häll ursprungligen har tillhört samma kista som de två i det föregående behandlade hällarna. Stenen restes i vapenhuset, till höger om ingången till kyrkan.»